

Sygn. akt II UK 281/14

POSTANOWIENIE

Dnia 1 kwietnia 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Romualda Spyt

w sprawie z wniosku J. M.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w G.
o wysokość kapitału początkowego,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 1 kwietnia 2015 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawcy od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 20 grudnia 2013 r., sygn. akt III AUa [...],

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Ubezpieczony J. M. wniósł skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 20 grudnia 2013 r.

Zaskarżonemu wyrokowi zarzucił naruszenie prawa materialnego, to jest: 1) art. 1 zdanie pierwsze w związku z art. 4 ustawy z dnia 4 września 2008 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. Nr 192, poz. 1180) w związku z art. 15 ust. 1 i art. 174 ust. 3 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 1440 ze zm.) w związku z: a) § 5 pkt 2 rozporządzenia Ministra Pracy, Płac i Spraw Socjalnych z dnia 12 grudnia 1979 r. w sprawie okresów zatrudnienia na obszarze Państwa Polskiego i za granicą oraz zasad udzielania świadczeń rentowych z tytułu tego zatrudnienia (Dz.U. Nr 29, poz.

174)., zachowującego moc prawną do dnia 1 kwietnia 1984 r., b) § 4 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 9 marca 1984 r. w sprawie okresów zatrudnienia za granicą i zasad udzielania świadczeń emerytalno-rentowych z tytułu tego zatrudnienia (Dz.U. Nr 17, poz. 81 ze zm.), „skreślonego z mocą od dnia 1.1.1990 r.” oraz c) art. 2, art. 67 ust. 1 i art. 31 ust. 3 zdanie drugie Konstytucji RP, przez niewłaściwe zastosowanie do stanu faktycznego i prawnego, maksymalnie ukształtowanego, zamkniętego z dniem 31 grudnia 1989 r., a więc zaistniałego przed 1 stycznia 2009 r., w konsekwencji ustalenie podstawy wymiaru kapitału początkowego i jego wysokości w oparciu o kwotę „minimalnego wynagrodzenia pracowników”, zamiast na podstawie kwoty przeciętnego miesięcznego wynagrodzenie osiąganego w Polsce w okresie, w którym ubezpieczony zatrudniony był za granicą (16 czerwca 1983 r. – 31 grudnia 1989 r.), przez pracowników o podobnych kwalifikacjach i zatrudnionych w tym samym lub podobnym charakterze, w jakim ubezpieczony zatrudniony był przed wyjazdem za granicę; naruszenie § 10 pkt 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 1 kwietnia 1985 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru emerytur i rent (jednolity tekst: Dz.U. z 1989 r. Nr 11, poz. 63 ze zm.) w związku z art. 15 ust. 1 i art. 174 ust. 3 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz w związku z art. 2, art. 67 ust. 1, art. 31 ust. 3 zdanie drugie i art. 178 ust. 1 oraz art. 92 ust. 1 Konstytucji RP, przez niewłaściwe zastosowanie do zamkniętego w dniu 31 grudnia 1989 r. stanu faktycznego oraz prawnego i wskutek tego przyjęcie, że dla ubezpieczonego zatrudnionego za granicą do końca 1990 r. do ustalenia podstawy wymiaru przyjmuje się wynagrodzenie zastępcze, którego wysokość potwierdza pracodawca, który zatrudniał pracownika przed jego wyjazdem za granicę, natomiast nieprzyjęcie do ustalenia podstawy wymiaru kapitału początkowego wysokości przeciętnego wynagrodzenia z lat 1980-1989 wykazanego na podstawie potwierdzonych przez pracodawcę zarobków oraz wysokości przeciętnego wynagrodzenia za pracę za granicą w okresie od 16 czerwca 1983 r. do 31 grudnia 1989 r., wykazanego na podstawie „wynagrodzenia zastępczego” stanowiącego „przeciętne miesięczne wynagrodzenie osiągane w kraju w okresie zatrudnienia pracownika [ubezpieczonego] za granicą przez innych pracowników z tytułu ich zatrudnienia w tym samym lub podobnym charakterze, w

jakim pracownik [ubezpieczony] był zatrudniony przed wyjazdem za granicę; § 5 pkt 2 rozporządzenia Ministra Pracy, Płac i Spraw Socjalnych z dnia 12 grudnia 1979 r. w sprawie okresów zatrudnienia na obszarze Państwa Polskiego i za granicą oraz zasad udzielania świadczeń rentowych z tytułu tego zatrudnienia, które - stosownie do § 15 tego rozporządzenia – przewidywało, że z dniem 1 stycznia 1980 r. podstawę wymiaru świadczeń ustalonych z uwzględnieniem okresów zatrudnienia za granicą oblicza się, na wniosek zainteresowanego, przyjmując „przeciętny miesięczny zarobek:” (..)„2) osiągnący w kraju w okresie, w którym pracownik zatrudniony był za granicą, przez pracowników o podobnych kwalifikacjach i zatrudnionych w tym samym lub podobnym charakterze, w jakim pracownik zatrudniony był przed wyjazdem za granicę.”, - przez jego niewłaściwe zastosowanie, wyrażające się w jego pominięciu, pomimo iż samo rozporządzenie w całości pozostawało w mocy do 1 kwietnia 1984 r.; § 4 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 9 marca 1984 r. w sprawie okresów zatrudnienia za granicą i zasad udzielania świadczeń emerytalno-rentowych z tytułu tego zatrudnienia, który - tłumaczony łącznie z § 9 tego rozporządzenia - przewidywał, że z dniem 1 kwietnia 1984 r., podstawę wymiaru świadczeń ustalonych z uwzględnieniem okresów zatrudnienia za granicą oblicza się, stosownie do wyboru zainteresowanego, przyjmując „wynagrodzenie zastępcze” stanowiące przeciętne miesięczne wynagrodzenie osiągnięte w kraju w okresie zatrudnienia pracownika za granicą przez innych pracowników z tytułu ich zatrudnienia w tym samym lub podobnym charakterze, w jakim pracownik był zatrudniony przed wyjazdem za granicę, przez jego niewłaściwe zastosowanie, wyrażające się w jego pominięciu, tak jakby w ogóle nie istniał, pomimo uległ skreśleniu dopiero z mocą od dnia 1 stycznia 1990 r.; art. 15 ust. 1 w związku z art. 174 ust. 3 i art. 95 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w związku z § 5 pkt 2 rozporządzenia Ministra Pracy, Płac i Spraw Socjalnych z dnia 12 grudnia 1979 r. w sprawie okresów zatrudnienia na obszarze Państwa Polskiego i za granicą oraz zasad udzielania świadczeń rentowych z tytułu tego zatrudnienia oraz w związku z § 4 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 9 marca 1984 r. w sprawie okresów zatrudnienia za granicą i zasad udzielania świadczeń emerytalno-rentowych z tytułu tego zatrudnienia, przez

błędną jego wykładnię i przyjęcie do podstawy wymiaru kapitału początkowego minimalnych wynagrodzeń z tytułu umowy o pracę z lat 1973-1982, a nie przeciętnych wynagrodzeń z okresu lat 1980-1989 (z okresu kolejnych 10 lat kalendarzowych), korzystniejszego dla ubezpieczonego i wybrane przez niego we wniosku.

Skarżący wniósł o przyjęcie skargi do rozpoznania „jako oczywiście uzasadnionej (...), gdyż z jej treści wynika, że przytoczona podstawa kasacyjna spowoduje uwzględnienie skargi”.

W uzasadnieniu przytoczył szereg wyroków Sądu Najwyższego oraz Trybunału Konstytucyjnego i wskazał, że „przedstawiony - w wywodzie prawnym podstawy niniejszej skargi kasacyjnej - wzgląd na: naruszenie przez Sąd drugiej instancji prawa materialnego, regulującego życiową sytuację ubezpieczonego; konstytucyjne prawo ubezpieczonego (obywatela) do zabezpieczenia społecznego po osiągnięciu wieku emerytalnego, gwarantujące godny poziom życia w warunkach obniżonej zdolności do zarobkowania, wynikającej z podeszłego wieku (art. 67 ust. 1 w zw. z art. 31 ust. 3 zdanie 2 Konstytucji RP); zasadę, że zdarzenie prawne zaistniałe pod rządami dawnych przepisów (zamknięty stan faktyczny i prawny) ocenia się wedle stanu prawnego, obowiązującego w dacie, gdy konkretne zdarzenie miało miejsce (*lex retro non agit; tempus regit actum*); zasadę ochrony zaufania obywatela (ubezpieczonego) do państwa i stanowionego przez nie prawa; zasadę ochrony praw słusznie nabytych; istniejący związek przyczynowy między rzeczywiście zaistniałą i zarzucaną wadliwością a treścią zaskarżonego wyroku; dyrektywę preferowania interpretacji prawa odpowiadającej Konstytucji i realizującej najpełniej wartości w niej wyrażone sprawił, że niniejsza skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność

postępowania (pkt 3) lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (pkt 4). W związku z tym wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym przepisie, a jego uzasadnienie zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy.

Gdy idzie o przyjęcie skargi do rozpoznania z uwagi na przesłankę oczywistej zasadności skargi, to trzeba przypomnieć, że w świetle utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego wynika ona zwykle z oczywistego, widocznego *prima facie* naruszenia przepisów prawa polegającego na sprzeczności wykładni lub stosowania prawa z jego brzmieniem lub powszechnie przyjętymi regułami interpretacji. Nie chodzi zatem o takie naruszenie prawa, które może stanowić podstawę skargi w rozumieniu art. 398⁴ k.p.c., lecz o naruszenie kwalifikowane (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107, z dnia 25 lutego 2008 r., I UK 339/07, LEX nr 453109, z dnia 26 lutego 2001 r., I PKN 15/01, OSNAPiUS 2002 nr 20, poz. 494, z dnia 17 października 2001 r., I PKN 157/01, OSNP 2003 nr 18, poz. 437, z dnia 8 marca 2002 r., I PKN 341/01, OSNP 2004 nr 6, poz. 100, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616). Jeżeli więc przesłanką wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania miałyby być okoliczność, że skarga jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁴ § 1 w związku z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.), skarżący powinien w uzasadnieniu wniosku zawrzeć wywód prawny wskazujący, w czym wyraża się ta „oczywistość” i przedstawić argumenty na poparcie tego twierdzenia, koncentrując się na wykazaniu kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającej na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274).

W wywodzie skarżącego pojawia się wiele wątków, nie mają one jednak w istocie związku z przedmiotem sprawy.

Sąd Najwyższy w wyrokach z dnia 4 marca 2010 r., II UK 306/09 (OSNP 2011 nr 17-18, poz. 236) oraz z dnia 9 stycznia 2012 r., II UK 74/11 (LEX nr

1130386), wskazał, że podstawę wymiaru emerytury pracownika skierowanego do pracy za granicą przed 1 stycznia 1991 r. stanowi wynagrodzenie zastępcze, o którym mowa w § 10 pkt 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 1 kwietnia 1985 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru emerytur i rent. Rozporządzenie to zachowało moc i znajduje dalej zastosowanie na podstawie art. 194 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Z przytoczonego przepisu wynika, że jeżeli w okresie, z którego wynagrodzenie przyjmuje się do ustalenia podstawy wymiaru, pracownik był zatrudniony za granicą, do ustalenia podstawy wymiaru przyjmuje się kwoty wynagrodzenia przysługującego w tych okresach pracownikowi zatrudnionemu w kraju w takim samym lub podobnym charakterze, w jakim pracownik był zatrudniony przed wyjazdem za granicę. Tzw. wynagrodzenie zastępcze jako podstawę wymiaru dla zatrudnionych za granicą przyjmowano również poprzednio na gruncie § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 9 marca 1984 r. w sprawie okresów zatrudnienia za granicą i zasad udzielania świadczeń emerytalno-rentowych z tytułu tego zatrudnienia, a jeszcze wcześniej na podstawie § 5 rozporządzenia Ministra Pracy, Płac i Spraw Socjalnych z dnia 12 grudnia 1979 r. w sprawie okresów zatrudnienia na obszarze Państwa Polskiego i za granicą oraz zasad udzielania świadczeń rentowych z tytułu tego zatrudnienia.

Skarżący, formułując wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, pomija zasadniczy motyw zastosowania przez Sąd art. 15 ust. 2a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Mianowicie Sąd wywiódł, że ubezpieczony nie przedstawił dowodów, które pozwalałyby ustalić wynagrodzenie zastępcze za okres 16 czerwca 1983 r. – 31 grudnia 1989 r. (okres pracy za granicą) według zasad wynikających § 10 pkt 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 1 kwietnia 1985 r. i dlatego podstawę wymiaru obliczył na podstawie art. 15 ust. 2a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, tj. na podstawie obowiązującego w tym okresie minimalnego wynagrodzenia pracowników. Odmowa przyjęcia do podstawy wymiaru tzw. wynagrodzenia zastępczego nie wynikała zatem z odrzucenia *a limine* możliwości zastosowania § 10 pkt 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 1 kwietnia 1985 r. do stanu faktycznego niniejszej sprawy, ale ze względu na brak dowodów

pozwalających na ustalenie wysokości takiego wynagrodzenia. Skarżący błędnie zatem wywodzi, że Sąd drugiej instancji nie oceniał żądania ubezpieczonego według stanu prawnego obowiązującego przed 31 grudnia 1989 r. W związku z tym nie ma podstaw do przyjęcia, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona z przyczyn wskazywanych przez skarżącego we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Skarżący nie zdołał zatem wykazać, że zachodzi potrzeba rozpoznania jego skargi przez Sąd Najwyższy, wobec czego z mocy art. 398⁹ k.p.c. należało postanowić jak w sentencji.

[l.n]